# ფიზიკოსთა ეპისტემოლოგიური ჩარჩოს ძიება 70-80-იანი წლების საბჭოთა საქართველოში რელიგიისა და მეცნიერების დისკურსის ფონზე

ელენე ნაბახტეველი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე რელიგიის კვლევების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად*

რელიგიის კვლევები

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: სოფიკო ზვიადაძე, ასოცირებული პროფესორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2024

# განაცხადი

*როგორც წარდგენილი ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.*

ელენე ნაბახტეველი

20.06.24

# აბსტრაქტი

ნაშრომი აანალიზებს რელიგიისა და მეცნიერების მიმართებას 70-80-იანი წლების საბჭოთა საქართველოს ფიზიკოსთა კონტექსტში. ძირითად საკვლევ საკითხებს წარმოადგენს რელიგიის პოლიტიკა საბჭოთა კავშირში და იდეოლოგიური დისკურსები რელიგიისა და მეცნიერების ირგვლივ გაზეთ „კომუნისტის“ მაგალითზე. ნაშრომი იკვლევს 70-80-იანი წლების საბჭოთა რეალობაში ფიზიკოსთა წრის სამეცნიერო ყოველდღიურობას და მათ რელიგიურ ნარატივებს. განიხილავს იმ ინსტიტუციურ მედიუმებსა და სოციალიზაციის აგენტებს, რომლებიც ფიზიკოსთა წრის ცოდნას ქნიდნენ და ამ კონტექსტში რელიგიისა და მეცნიერების მიმართ არსებულ შეხედულებებს აანალიზებს. ნაშრომში გამოყენებულია ფენომენოლოგიური მიდგომა და დისკურსის ანალიზი, სოციალური სტრუქტურების დასადგენად კი პიტერ ბერგერისა და თომას ლუკმანის რეალობის სოციალური კონსტრუქციის თეორია.



**საძიებო სიტყვები:** *საქართველო, რელიგია, მეცნიერება, ათეიზმი, დისკურსი, ფიზიკა, საბჭოთა კავშირი, ცოდნა.*

# Abstract

The paper analyzes the relationship between religion and science in the context of physicists in Soviet Georgia during the 70s and 80s. The main research issues are the politics of religion in the Soviet Union and ideological discourses around religion and science, illustrated by the "Communist" newspaper. The work examines the scientific daily life of the circle of physicists and their religious narratives in the Soviet reality of the 70s and 80s. It investigates the institutional mediums and agents of socialization that shaped the knowledge of this circle of physicists and analyzes their views on religion and science within this context. The paper employs a phenomenological approach and discourse analysis, utilizing the theory of the social construction of reality by Peter Berger and Thomas Luckmann to determine social structures.



**Key words:** *Georgia, Religion, Science, Atheism, Discourse, Physics, Soviet Union, knowledge.*

# მადლობა

დიდი მადლობა მინდა გადავუხადო ჩემს სამეცნიერო ხელმძღვანელს, სოფო ზვიადაძეს, რომელიც არაჩვეულებრივ პროფესორთან ერთად მზრუნველი და ყურადღებიანი ადამიანიცაა. მისი მხარდაჭერისა და დახმარების გარეშე ეს ნაშრომი ვერ შეიქმნებოდა.

განსაკუთრებული მადლობა მინდა გადავუხადო ჩემს რესპონდენტებს, რომლებიც დამთანხმდნენ კვლევაში მონაწილეობაზე და მოუცლელობის ჟამს დიდი დროითი რესურსი დამითმეს თემაზე სასაუბროდ.

მადლობას ვუხდი ჩემს პროფესორებს, თამარ გრძელიძეს, მალხაზ სონღულაშვილს და მარიამ იაშვილს, ბრწყინვალე ადამიანებს და პროფესიონალებს, რომლებიც მუდამ მეიმედებიან და ჩემს გვერდით მეგულებიან.

დიდი მადლობა კონრად ადენაუერის ფონდს, რომელიც საწყისი წერტილი აღმოჩნდა ჩემი კვლევისთვის და შესაძლებლობა მომცა სრულად ჩავფლულიყავი აკადემიურ საქმიანობაში.

მადლობა იან რემზის ცენტრს ოქსფორდის უნივერსიტეტში, რომლის დახმარებითაც რელიგიისა და მეცნიერებისადმი ინტერესი გამიღრმავდა და გავიცანი მეტად საინტერესო ადამიანები.

ბოლოს კი, განსაკუთრებული მადლობა ოჯახის წევრებს და მეგობრებს, რომლებიც ჩემს ნებისმიერ წამოწყებას უჭერენ მხარს, შეგულიანებით კი მაბედინებენ იმას, რასაც მე ვერც კი წარმოვიდგენდი.